

uden at besøge nogen Væreanstalt aldeles privat forberede sig til at bestaae Prøven for at blive Skolelærere; thi ogsaa dette Krav maa afveies efter det offentlige Formaal. Udsalbet af den hidtil efter Loven af 15de Februar 1857 aarlig afholdte Skolelærerexamen, hvis Bevistkraft man ikke kan ville svække ved at betegne Examinationscommissionens Dom som for streng eller som upaalidelig, i det Samme man søger at udvide dens Virksomhed til ogsaa at omfatte de offentlige Skolers, Seminarernes, Lærlinge, godtgjør uigjendribeligt, at vi i ethvert Tilfælde endnu ere meget langt fra at have en privat Forberedelse for vordende Skolelærere, der kan fritage for Hensynet til de offentlige Seminarier, selv om Nogen overhovedet antager, hvad intet Medlem af Udvalget gjør, at Staten, saalænge den har et offentligt Underviisningsvæsen, kan affstaae Anstalter, der i denne Retning baade danne en fast Stamme og udøve en levende Indflydelse og tillige særlig lette Afgang for unge Mennesker af Almuen og navnlig af Landalmuen til at blive Folkeskolelærere. Men ligesaa vist er det, at Staten ikke har nogen Grund til ikke villig og gjerne at modtage dem, der uden at benytte de offentlige Anstalter ved egne Midler søge at erhverve sig den for at blive Skolelærer nødvendige Dygtighed. Medens vi forresten naturligtvis betragte Dannelsen og Kundskaben som det eneste Væsentlige og Examen kun som den nødvendige Form for at forvisse sig om deres Tilstedeværelse, bemærke vi dog, at vi ikke kunne betragte Examen med saa lidet gunstige Øine som de, der deri kun see et nødvendigt Onde, som for Læringen selv kun er til Hindrer og Fortræd. En velordnet Examen med billige og forstandige Fordringer indeholder for den Ange baade en Opfordring til at tage sig sammen og stadigen at anvende og udvikle sine Evner og en Veiledning til en sammenhængende, fleersidig og afrundet Dannelse, der befrier fra Censidighed og giver den faste Grundvold for paafølgende friere Stræben i selvvalgt Retning.

Enhver Examen skal være paalidelig og ikke paatrykke eller nægte Nogen Dygtighedsstempelt uden efter Fortjeneste, og ligelig, saa at den stiller samme Krav til Alle og sætter Alle, der

tilfredsstillte dem lige vel, paa samme Trin. Ligeligheden opnaaes imidlertid aldrig aldeles fuldstændigt, selv om man i samtlige Sag stiller alle Examinander ligeoverfor de samme Examinatorer og Censorer (hvilket kun er muligt, naar Tallet ikke overstiger en vis Grændse), idet man ikke selv hos den fortrinligste Examinator eller Censor ganske kan sjerne tilfældige Stemningers, deriblandt Træthedens, Indflydelse, ligesaa lidt som enhver Examinator og Examinand passe lige vel til hinanden og forstaae hinanden lige godt. Det er dernæst ikke utenkeligt, at en Form af Examen, der ikke kan anvendes for alle Examinander ifølge deres forfjellige Stilling og Forberedelsesmaade, dog kan anbefale sig saaledes baade ved Paalidelighed og ved Tilbagevirkning paa Underviisningen, at den, naar den egner sig for en stor eller den største Deel af Examinanderne og maastee just for den Deel, om hvilken det Offentlige efter længere Erfaring har Anledning til i Gjennemsnit at have bedst Forhaabning ogsaa med Hensyn til stadig og jævn Tilgang, ikke bør forkastes eller afflaffes for denne Deel, om den end muligen kan medføre nogen Afvigelse fra den fuldstændige Ligelighed, især naar det ingenlunde er givet, at denne Afvigelse er til den anden Deels Stade med Hensyn til Gjennemsnitsstrengigheden og Udsalbet. Det er jo ikke engang muligt at sjerne den Uligelighed, der kan siges at ligge i, at Privatisten stundom overhovedet ikke er vant til Fremtræden og Prøvelse imellem flere. Men i og for sig bør der naturligtvis stræbes efter Ligelighed i Examen, og forsaavidt er ogsaa Censartethed i Examensformen, naar den ikke kjøbes ved Opoffrelse af virkelige og betydelige Goder eller med altfor stort Besvær, ønskelig som et Bidrag til at frembringe Ligeligheden og fremdeles som et Middel til at overbevise om dens Tilstedeværelse, især hvor der er fremkommet en Tvivl herom og om den fulde Paalidelighed af det betydeligt bedre Resultat, som Examen ved de offentlige Anstalter, afholdt i en noget anden Form, viser ligeoverfor de ved Privatanstalter eller aldeles privat forberedede Examinanders Prøve, en Tvivl, som man for de offentlige Anstalters egen Skyld ikke ganske kan ringeagte, selv om man finder den mindre